

اعتبار امر مختوم کیفری

تالیف
مریم موسوی

ویراستار
شہلا رضایی

انتشارات قانون یار

۱۳۹۸

سرشناسه	موسوی، مریم، ۱۳۶۴-
عنوان قراردادی	ایران قوانین و احکام Iran. Laws, etc
عنوان و نام پدیدآور	اعتبار امر مختوم کیفری/تألیف مریم موسوی؛ ویراستار شهلا رضایی
مشخصات نشر	تهران: انتشارات قانون یار، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	۱۱۰ ص.
شابک	۹۷۸-۶۲۲-۲۲۹-۰۶۷-۲
وضعیت فهرست نویسی	فیا
پادداشت	کتابنامه: ص. ۱۰۷.
موضوع	اعتبار امر قضاوت شده — ایران
موضوع	Res judicata -- Iran
موضوع	آرای حقوقی — ایران
موضوع	Judgments -- Iran
موضوع	داوری و جزا
موضوع	Arbitration and award
موضوع	حکم قطعی
موضوع	Final award
شناسه افزوده	رضایی، شهلا، ۱۳۶۵ - ویراستار
رده بندی کنگره	۱۷۵۰۱۰۰۹۱۱
رده بندی دیویی	۳۳۷-۰۹
شماره کتابشناسی ملی	۵۷۰۵۸

اعتبار امر مختوم کیفری

اعتبار امر مختوم کیفری

تألیف: مریم موسوی

ویراستار: شهلا رضایی

ناشر: قانون یار

ناظر فنی: محسن فاضلی

نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۸

شمارگان: ۱۱۰۰ جلد

قیمت: ۲۸۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۲۹-۰۶۷-۲

مرکز پخش: تهران، میدان انقلاب، خ منیری جاوید، پلاک ۹۲

تلفن: ۶۶۹۷۹۵۲۶ مرکز پخش قانون یار

فهرست مطالب

پیشگفتار.....	۹
فصل نخست.....	۱۳
مفاهیم و مبانی اعتبار امر مختوم کیفری.....	۱۳
فصل دوم.....	۳۵
شرایط و گستره اعتبار امر مختوم کیفری.....	۳۵
نتیجه گیری.....	۱۰۱
منابع و مآخذ.....	۱۰۷

www.ketab.ir

پیشگفتار

اعتبار امر مختومه عبارت است از معتبر بودن قضیه ای که قبلاً در دادگاه صالح به آن رسیدگی شده و حکم قطعی صادر گردیده و بر اساس این امر و به دلایلی از قبیل جلوگیری از صدور آراء متعارض، حفظ نظم عمومی و استحکام بخشیدن به احکام دادگاه ها و جلوگیری از دعاوی واهی مراجع رسمی اعم از دادگاه ها و دادرها ممنوع از رسیدگی مجدد به این دعاوی میباشند این اعتبار در بند ماده ۴ قانون آئین دادرسی کیفری بصراحت آمده و ما در هیچ یک از قوانین دیگر نامی از آن را مشاهده نمیکنیم. شرایطی که برای تحقق اعتبار امر مختوم برشمرده اند عبارت است از شروط سه گانه وحدت موضوع، وحدت طرفین و وحدت سبب که البته برخی شرط چهارمی را بنام قطعیت رای صادره پیش از بدان آورده اند که البته از موارد اختلافی بین حقوقدانان بشمار میآید لیکن در فرانسه بموجب رای وحدت رویه به ۳۰ ژانویه ۱۹۲۰ قطعیت رای قبلی را لازم دانسته اند. شرایط یادشده از تفاوت های در حقوق ملل و کشورهای با یکدیگر برخوردارند که تا حدی که ما را از موضوع اصلی کتاب دور نماید بدان پرداخته می شود دامنه اعتبار امر مختوم در تحقیقات مراجع تحقیق اعم از دادگاه ها و دادرها نیز گسترش داشته که با تفکیک و در خصوص کلیه قرارها صادره در دادرها از جمله قرار منع تعقیب، موقوفی تعقیب و... و صدور احکامی از جمله برائت و مجرمیت مورد بررسی قرار داده شده و بطور جداگانه با حقوق فرانسه در مقایسه قرار داده شده است. قاعده منع تعقیب مجدد که شکل دیگری از اعتبار امر مختوم را لیکن در سطح بین المللی آن میباشد از نقطه نظر حقوق جزای بین الملل در این کتاب مورد مطالعه قرار گرفته و به بررسی این موضوع میپردازد که آیا احکام صادره از محاکم خارجی دارای اعتبار امر مختوم است یا خیر؟ و پاسخ به این سوال که آیا کسانی را که بخاطر ارتکاب جرمی در کشور دیگر مجازات گردیده اند میشود در کشور ایران یا کشور متبوعشان مجدداً مورد محاکمه و مجازات قرار داد؟ که مشروحاً در خلال تالیف این کتاب بدان پاسخ داده میشود. امر مختوم کیفری حالت های متفاوتی از

جرم را مانند جرایم مشابه و مستمر و مرتبط را با شرایطی که ذکر آن در تحقیقی که پیش روست در بر خواهد گرفت و در ارتباط با روابط معاونین و شرکاء جرم و تحلیل سولاتی از قبیل اینکه آیا اگر شخصی قبلاً بعنوان مباشر جرمی مورد تعقیب قرار گرفته و برائت حاصل نموده آیا میتواند وی را تحت عنوان معاونت مجدداً مورد تعقیب قرار داد؟ پرداخته البته در فرانسه پاسخ به این سوال مثبت میباشد زیرا نویسندگان فرانسه صراحتاً بیان نموده اند که اعتبار امر مختوم شامل اشخاصی میباشد که یکبار تحت عنوانی از قبیل معاون و ... تعقیب شده باشند و مجدداً تحت همان عنوان مورد تعقیب قرار گیرند و امر مختوم شامل شخصی که مجدداً با عنوان متفاوتی مورد تعقیب قرار گرفته نمیشود در ایران نویسندگان به تحلیل متفق القولی نرسیده اند لیکن بهترین تحلیل را موارد عینی صدور حکم و موارد شخصی آن دانسته اند. که در طول تالیف به بیان استدلالات صورت گرفته پرداخته خواهد شد. پس تشخیص حق از باطل و جلوگیری از از متضرر گردیدن افراد از صدور آراء به مراجع مربوطه در ا. خصوص اعم از دادگاه ها و دادسراها اختیار و اجازه داده شده که پس از تحقیق و بررسی موضوع و اندیاق بتوانند بدنبال راه حلی برای رفع این گونه شبهات و اختلافات پیدا نمایند و راه حل اساسی را براساس آن به داشتن مایه نزاع ارائه دهند که با وجود اعتباری هم چون اعتبار امر مختومه در قوانین اعم از حقوق کیفری این مشکل برطرف میگردد. و در نهایت پایانی به دعوا خواهد داد. زیرا میدانیم که اگر رای عوی پایانی نباشد نوعی تشتت پیش خواهد آمد و افراد به بهانه های گوناگون درصدد اعتراض از رای برآمده و در مقام احقاق حق خود اطاله دادرسی را بدنبال می آورند. بغیر از اینکه هیچ وقت نظریکی از طرفین تامین نخواهد شد. علی ایحال نهادی چون اعتبار امر مختومه پایانی برای اینگونه تعارضات خواهد بود و قوانین کیفری ما شرایطی را برای برخورداری از این اعتبار عنوان نموده اند که از جمله وحدت اصحاب، وحدت طرفین و وحدت سبب میباشد. اگرچه دارای تفاوتی با حقوق مدنی

میباشد که سعی گردیده بدان پرداخته شود. برای جلوگیری از سوء استفاده قضات در صدور رای و همچنین تجدید شدن رسیدگی به جهت احقاق حق طرفی که از رای صادره متحمل زیان گردیده قوانین آئین دادرسی کیفری و مدنی ما راه های مختلفی را مفتوح گذاشته اند که صحت و درستی رای را تأمین نمایند. اما به هر حال برای هر دعوای پایانی وجود دارد مهمترین اهداف قانونگذاران، از وضع قوانین آئین دادرسی در وحله اول جلوگیری از ایجاد مزاحمت و سپس فصل سریع خصومت میباشد که علت آن نیز در زیانهای اقتصادی و اجتماعی دعوی میباشد میدانیم که تسریع در روند حل و فصل دعاوی و جلوگیری از تجدید شدن آنها ارتباط نزدیکی با نظم عمومی داشته بدون شک هدف از دادوسی این است که نتیجه آن منطبق با حقیقت باشد اما برای احقاق حقوق افراد راه تجدید نظر از احکام نادرست باز شده میباشد. اما بالاخره نفع جامعه نیز ایجاب میکند که رسیدگی به هر دعوی پایانی داشته باشد و طرح مجدد آن پس از قطعیت ممنوع میباشد. که به منظور نیل به این مهم به تصمیم قطعی دادگاه اعتبار ویژه ای داده شده است که بموجب آن هیچ مرجعی نمیتواند حکم را معلق کند یا با صدور رای مخالف آن را اثر بیندازد. البته با قطعیت رای افراد ناراضی از حکم میتوانند از طریق راهای پیش بین شده در قانون از جمله تجدید نظر خواهی، فرجام خواهی فسخ رای صادره را بخواهند و نمیتوانند در نه و مورد موضوع را مطرح سازند. این اعتبار در حقوق "اعتبار امر مختومه" نامیده شده که برگردان آن **Autorit del** در حقوق فرانسه است. پس در واقع زمانی که حکم در زمره احکام نهائی در بیاید "دعوی مختومه" است.

پرسش های مطروحه در این راستا:

چند پرسش در خصوص رابطه با موضوع این کتاب ارائه میگردد که در اثنای این کتاب یا بطور جداگانه بدان پرداخته می شود.

۱- آیا شرایط اعتبار امر مختوم در ایران و فرانسه دارای تفاوت‌هایی می‌باشد؟

۲- آیا اگر اختلاف در "عناوین" جرم از قبیل کلاهبرداری، خیانت در امانت و امثالهم باشد

اعتبار امر مختوم پذیرفته می‌شود؟

۳- دامنه اعتبار امر مختوم در رابطه با صدور قرار منع تعقیب در ایران چگونه ارزیابی می‌شود؟

۴- آیا در برابریم مشابه پس از صدور رای و احراز تغییر شرایط در جرایم مشابه امکان رسیدگی

مجدد به موضوع رجوع دارد یا موضوع مشمول اعتبار امر مختوم است؟ در فرانسه این موضوع به چه صورت است؟

۵- آیا می‌توان با توجه به اعتبار امر مختوم شخصی را که بعنوان مباشرت از اتهامی میرا گردیده

تحت عنوان معاونت در همان جرم مورد تعقیب قرار داد؟